

حکومت نامه علوی

(حکومت امام علی علیه السلام و خلفای سه‌گانه با تأکید بر

نهج البلاغه)

www.ketab.ir

دکتر ابراهیم اقبال

(دانشیار دانشگاه تهران)

و

مجتبی شیرانی

(دانش‌آموخته دانشگاه تهران)

سرشناسه	: اقبال، ابراهیم، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: حکومت‌نامه علوی (حکومت امام علی علیه‌السلام و خلفای سه‌گانه با تأکید بر نهج‌البلاغه) / ابراهیم اقبال، مجتبی شیرانی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات مکنین، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۸۹ ص.
شابک	: ۶۶۰۰۰۰ ریال ۱-۵-۱-۹۷۹۰۱-۶۲۲-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتاب‌نامه: ص ۱۵۷-۱۷۵؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: علی بن ابی‌طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - دیدگاه درباره سیاست و حکومت
موضوع	: Ali Ibn Abi-talib, Imam I, ۶۰۰-۶۶۱ -- Views on politics and government
موضوع	: علی بن ابی‌طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- اثبات خلافت
موضوع	: Ali Ibn Abi-talib, Imam I, ۶۰۰-۶۶۱ -- *Proof of caliphate
موضوع	: علی بن ابی‌طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج‌البلاغه -- نقد و تفسیر
موضوع	: Ali Ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation
موضوع	: اسلام و سیاست
موضوع	: Islam and politics
شناسه افزوده	: شیرانی، مجتبی، ۱۳۶۱ -
رده بندی کنگره	: BP۳۸/۰۹
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۵۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۵۳۱۲۸۱
وضعیت رکورد	: فیبا

نویسنده: دکتر ابراهیم اقبال، مجتبی شیرانی

عنوان: حکومت‌نامه علوی (حکومت امام علی علیه‌السلام و خلفای سه‌گانه با تأکید بر نهج‌البلاغه)

طراح جلد: محمدحسین عبدالنفوری

صفحه آرا: فاطمه عسکریان

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۹ تیراز: ۱۰۰۰ جلد تعداد صفحات: ۲۸۹ صفحه قطع: وزیری قیمت: ۶۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۹۰۱-۵-۱

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

تلفن در خواست کتاب: ۰۹-۱۵۷۵۶۲۲۹

فهرست مطالب

۹	مقدمه.....
۱۱	فصل اول: مفاهیم کتاب.....
۱۱	ضرورت تشکیل حکومت.....
۱۴	مشروعیت الهی حکومت.....
۲۵	مقبولیت حکومت.....
۲۹	امام علی <small>علیه السلام</small> .....
۳۱	ابوبکر بن ابی قحافة.....
۳۲	عمر بن خطاب.....
۳۳	عثمان بن عفان.....
۳۵	فصل دوم: ویژگی‌های حکومت امام علی <small>علیه السلام</small> و خلفای سه گانه.....
۳۵	ویژگی‌های حکومت امام علی <small>علیه السلام</small> .....
۳۶	مشروعیت الهی حکومت علوی.....
۳۹	تبیین مشروعیت در پرتو صفات و خصوصیات ضروری امامت.....
۳۹	نص از جانب خدا و نصب از سوی پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small> .....
۴۹	عصمت ائمه <small>علیهم السلام</small> .....
۵۳	اعلمیت امام.....
۵۶	شجاعت.....

- ۵۹..... شیوه جدلی: احتجاج به فضایل و مناقب اختصاصی خود.
- ۶۰..... سبقت در ایمان.....
- ۶۱..... قربت، خویشاوندی و مصاحبت با پیامبر ﷺ.....
- ۶۹..... مقبولیت مردمی حکومت علوی.....
- ۷۳..... اصول‌گرایی و اصلاح طلبی حکومت علوی.....
- ۸۱..... اصول‌گرایی در حکومت علوی.....
- ۸۲..... توجه به اصول اعتقادی.....
- ۸۸..... بازشناسی ارزش‌های اسلام.....
- ۹۴..... اصلاح طلبی در حکومت امام علی علیه السلام.....
- ۱۰۶..... تداوم و تکمیل امر رسالت پیامبر ﷺ.....
- ۱۱۵..... ویژگی‌های حکومت خلفای سه‌گانه.....
- ۱۱۶..... عدم مشروعیت حکومت خلفای سه‌گانه.....
- ۱۱۷..... فقدان نص بر خلافت خلفا.....
- ۱۲۱..... عدم برخورداری خلفا از صفات و شرایط ضروری امامت و زعامت جامعه اسلامی.....
- ۱۲۲..... علم به احکام و مسائل دینی اسلام.....
- ۱۲۹..... شجاعت.....
- ۱۳۵..... عدالت.....
- ۱۳۶..... تشکیک و تردید خلفا در عدالت خود.....
- ۱۴۷..... ظهور اعمال منافی عدالت در عملکرد خلفا.....
- ۱۴۹..... فقدان مقبولیت مردمی.....

فصل سوم: بررسی و تحلیل اهداف حکومت علوی و خلفای سه گانه.....	۱۶۷
بررسی و تحلیل اهداف حکومت علوی.....	۱۶۷
حفظ و اقامه دین اسلام و تبعیت از احکام و قوانین الهی.....	۱۶۸
بازگشت به قرآن و احیای سنت نبوی.....	۱۷۷
برقراری عدالت و احقاق حقوق امت.....	۱۸۹
تربیت، پرورش و رشد معنوی جامعه اسلامی.....	۱۹۶
برقراری صلح و امنیت و تأمین رفاه اجتماعی.....	۲۰۶
بررسی و تحلیل اهداف حکومت خلفای سه گانه.....	۲۲۱
اسباب و انگیزه‌های پدید آمدن انگاره تغییر مسیر ولایت الهی.....	۲۲۱
حسادت.....	۲۲۲
کینه‌های قلبی.....	۲۲۶
نفاق.....	۲۲۹
صراحت و قاطعیت امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> در اجرای حق.....	۲۳۳
اهداف حکومت خلفای سه گانه.....	۲۳۵
غصب خلافت و گردش آن بین قریش.....	۲۳۶
حفظ و تثبیت پایه‌های خلافت.....	۲۳۹
فصل چهارم: بررسی تطبیقی حکومت امام علی <small>علیه السلام</small> و خلفای سه گانه.....	۲۴۵
بررسی تطبیقی ابعاد شکلی و ساختاری حکومت علوی و خلفای سه گانه.....	۲۴۶
منشأ و خاستگاه خلافت.....	۲۴۶
ویژگی‌های خلفا و امام علی <small>علیه السلام</small>	۲۵۱

« الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَا بِحَوْلِهِ وَتَنَا بِطَوْلِهِ مَا تَبِيعَ كُلَّ غَنِيمَةٍ وَفَضَّلَ وَكَأْتِفِ كُلِّ عَظِيمَةٍ وَ أَزَلَّ أَحْمَدُهُ عَلَى عَوَاطِفِ كَرِيمِهِ وَ سَوَابِغِ نِعَمِهِ وَ أَوْمِنُ بِهِ أَوْلَا بَدَائِيًّا وَ أَسْتَهْدِيهِ قَرِيباً هَادِيًّا وَ أَسْتَعِينُهُ قَاهِرًا قَادِرًا وَ أَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ كَافِيًّا نَاصِرًا وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا صَ عِبْدُهُ وَ رَسُولُهُ أَرْسَلَهُ لِإِنْفَاذِ أَمْرِهِ وَ إِتْمَاءِ عُدْوِهِ وَ تَقْدِيمِ نُذْرِهِ»^۱ (حمد خدای را که از همه چیز به قدرتش برتر، و به احسانش نزدیک است، بخشنده هر سود و فضل و بر طرف کننده هر بلای عظیم و شدت است. او را بر کرم‌های پی در پی و نعمت‌های فراوان و کاملش سپاس می‌گویم، و به او ایمان می‌آورم که اول است و ابتدا کننده آفرینش و از او هدایت می‌خواهم که نزدیک است و هدایت کننده و از او کمک می‌طلبم که غالب است و قوی، و به او اعتماد می‌نمایم که کفایت کننده است و یاور؛ و شهادت می‌دهم که محمد ﷺ بنده و فرستاده اوست که او را برای اجرای فرمانش، و ابلاغ حجّتش و ترساندن عاصیان از عذابش فرستاد).

سپاس بیکران خداوند منان را که نعمت و توفیق گامی دیگر در کلام بزرگ بنده‌اش حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابی‌طالب ﷺ را ارزانی داشت؛ گامی و نگاهی به یکی از هزاران مطلبی که در دریای بیکران نهج‌البلاغه موج می‌زند؛ حکومت مولی علی ﷺ و ویژگی و برتری‌های آن و نیم‌نگاهی به سه خلیفه پیش از ایشان ﷺ و ولی همه از زبان علی ﷺ؛ چه زیباست این نگاه، چه جالب است این گفتار، چه لازم است این نگرش، چه درس‌آموز است این برای حاکمان، چه عبرت‌آمیز است برای مسلمانان، چه فخر‌آمیز است برای شیعیان، چه شگفت‌انگیز است برای اندیشوران، چه درد‌آمیز است برای عاشقان؛ هزاران آه و افسوس که مسلمانان وقتی بشریت، با وجود چنین رهنمودهایی، گرفتار

۱. نهج البلاغه، خطبه ۸۲

حکومت نامه علوی

حاکمان نا اهل گشته‌اند و از سعادت در دنیا و آخرت به دور شده‌اند و دین و دنیای خود را از دست داده‌اند و....

کتاب پیش رو، در این جهت است که الگوی حکومت و امامت را بهتر معرفی کند تا هم رهبران و حاکمان با ویژگی‌های یک حاکم الهی آشنا شوند و سعی بر اتصاف و رعایت آن‌ها داشته باشند (گرچه همانندی با آن اسوه، بس دشوار و ناشدنی است) و هم مسلمانان بدانند که رهبر و پیشوای آنان چگونه باید باشد و آگاهان و آزادگان بیدار و هشیار باشند و آگاهی و بینش دهند که جامعه فریب ناهلان را نخورد و بهترین افراد را به حکومت و زعامت خود برگزینند.

کتاب در چهار فصل سامان گرفته است؛ در فصل نخست، مطالبی در حکومت و امام علی علیه السلام و خلفای سه‌گانه آمده است؛ در فصل دوم، ویژگی‌های حکومت حضرت علی علیه السلام و خلفای سه‌گانه مورد توجه است. در فصل سوم، اهداف حکومت علوی و خلفای سه‌گانه بررسی شده است و در فصل چهارم و پنجم، حکومت امام علی علیه السلام و خلفای سه‌گانه به صورت تطبیقی پرداخته شده است.

لازم به تذکر است که این کتاب، نخست در قالب پایان‌نامه کارشناسی ارشد در دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران تدوین و دفاع شده است و به خاطر ارزشمندی مطالب آن با تغییراتی اندک در قالب کتاب نیز به علاقه‌مندان تقدیم می‌گردد. خداوند به همه دست اندر کاران تهیه و چاپ و نشر این اثر، اجر و پاداش مرحمت کند.

ابراهیم اقبال

دی‌ماه ۱۳۹۵